

Tilburg University

Experimentele economie

van Damme, E.E.C.

Published in:
Algemeen Dagblad

Publication date:
2002

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Damme, E. E. C. (2002). Experimentele economie. *Algemeen Dagblad*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

EXPERIMENTELE ECONOMIE

In deze tijd van het jaar, bij bekendmaking van de namen van de Nobelprijswinnaars, heb ik altijd weer een beetje spijt dat ik geen echt vak geleerd heb. Vol bewondering zie ik hoe exacte wetenschappers stukje bij beetje de geheimen van ons bestaan ontrafelen. De chemici legden de structuur van eiwitten bloot, waaronder die van het prion dat de gekke koeienziekte veroorzaakt. Medici brachten het proces van celsterfte in kaart, werk dat voor de bestrijding van kanker van het grootste belang is. Het bekroonde werk van economen steekt daar altijd een beetje flets tegen af. Verdient economie wel een Nobelprijs?

Dit jaar ging onze prijs, die overigens niet uit de nalatenschap van Alfred Nobel maar door de Zweedse Centrale Bank betaald wordt, naar een experimenteel econoom en naar een psycholoog. Vernon Smith liet zien dat ook in de economie gecontroleerde laboratoriumexperimenten mogelijk zijn en dat die ons kunnen helpen betere marktinstituties te ontwerpen. Daniel Kahneman wees erop dat mensen van vlees en bloed zijn, en niet zo slim, rationeel en koelbloedig als de *homo oeconomicus* uit de theorieboekjes. Verdient dat nou een prijs, zult u zeggen?

Alvorens te oordelen is een beter begrip van de bijdragen noodzakelijk. De prijs voor fysica ging dit jaar naar wetenschappers die vreemde deeltjes uit het heelal opgevangen hebben, gedurende dertig jaar lang gemiddeld een per week. Ook hier kan men zeggen "Nou, en?" Laat ik uitleggen waar de economieprijs mee verdiend werd.

De basis van elke economische analyse is "Vraag = Aanbod". Vernon Smith vroeg zich af of deze wet wel opgaat. Net als Newton destijds voor de fysica deed, wilde Smith de basiswet onder ideale omstandigheden testen. Hij bedacht een simpele marktsituatie en liet deze door studenten in een klaslokaal spelen. Stel u concreet het volgende voor. Er zijn 39 studenten en elk van hen krijgt één gewone speelkaart. Ieder die een zwarte kaart (schoppen of klaver) gekregen heeft kan die bij de spelleider inwisselen tegen een bedrag overeenkomstig de waarde van de kaart; een Aas levert 1

euro op, een Twee 2 euro, etc. Een Koning is dus 13 euro waard. Rode kaarten (ruiten en harten) leveren niets op, echter als iemand zowel een rode als een zwarte kaart inlevert telt de hoogste beeldwaarde. In combinatie met een klavertwee levert een rode boer dus 11 euro op. Handel is nu winstgevend. Welke kaarten worden verhandeld? Tegen welke prijs? Hoeveel geld zullen de spelers de spelleider afhandig maken?

Veronderstel dat de spelleider alle schoppenkaarten uit het spel verwijderd heeft. Voor een econoom is dan het antwoord op bovenstaande vraag eenvoudig: de prijs moet 9 zijn, want dan is de vraag (10, *B*, *V* en *H* van ruiten en harten, totaal 8 kaarten) precies gelijk aan het aanbod (*A*, 2, ..., 8 van klaveren). De spelleider zal de maximaal mogelijke som van 137 euro moeten betalen. Vernon Smith deed de test en stelde vast dat bij vrije onderhandelingen de economische voorspelling inderdaad uitkomt.

Dat markten in deze situatie goed werken wil niet zeggen dat ze altijd goed werken. Smith stelde vast dat de regels van het spel ertoe doen en dat het dus belangrijk is goed over die regels na te denken. Dat is ook logisch en praktisch relevant. Als we de taximarkt willen dereguleren of de elektriciteitsmarkt liberaliseren willen we wel dat die markt ook goede uitkomsten oplevert. Zomaar wat filosoferen over hoe het zou moeten levert weinig op, zoals ook de ervaringen in Amsterdam en California laten zien. Smith stelde voor die markten eerst in het klein, in een laboratorium na te bootsen en zo te experimenteren welke regels het best functioneren. Als iets in het klein niet werkt is er immers weinig reden te veronderstellen dat het dat in het echt wel zal doen. Smith's werk heeft ook in ons land navolging gevonden. De universiteiten van Amsterdam en Tilburg beschikken over economische laboratoria. Het Nederlandse beleid zou vast en zeker beter zijn als daar wat vaker gebruik van gemaakt zou worden.

Experimenten laten ook zien dat we veel dommer zijn dan we zelf zouden willen en dat we weinig vertrouwen kunnen hebben in de rationaliteit van markten. Beursontwikkelingen bevestigen dit. Het werk van Nobelprijswinnaar Kahnemann levert daarvoor een verklaring en laat zien dat de beurs nu wel eens te ver naar onder

doorgeschoten zou kunnen zijn. Volgende keer leg ik u waarom; durft u het risico aan om nu alvast te kopen?

Eric van Damme